

مقدمه

صنعت مواد غذایی که از نظر ریسک، بعد از صنعت داروسازی، بهترین وضعیت را دارد در حال حاضر، در تلاش است تا جایگاه مناسب خود را حفظ نماید. نکته نخست آنکه بازیگران بین‌المللی صنایع غذایی، از ابتدای بهار سال گذشته از نوسان قیمت مواد غذایی آسیب دیده‌اند. با وجود اینکه در نیمه اول سال ۲۰۱۸، شاخص قیمت جهانی مواد غذایی، تا حد اندکی به نقطه قبلی بازگشت (از جمله گوشت، شکر، سبزیجات، غلات و محصولات لبنی) اما شاخص مذکور مجدداً کاهش یافته است. در انتهای سال گذشته، شاخص قیمت جهانی مواد غذایی، ۸ درصد کاهش یافت و هنوز هم رشد منفی را نشان می‌دهد. این موضوع، سبب کاهش حاشیه سود تولیدکنندگان مواد غذایی کشاورزی گردیده و سودآوری صنایع بالادستی را به طور کلی کاهش می‌دهد. نکته دوم اینکه تنش‌های تجاری ایالات متحده و چین می‌تواند بر تولید مواد غذایی کشاورزی تأثیر گذارد، زیرا کشاورزان در ایالات متحده با توجه به کاهش محتوای پروتئین در خوراک دام توسط چین، از کاشت سویا صرف نظر می‌کنند.

همچنین از آنجا که افزایش تنش‌های تجاری مانع رشد اقتصادی بوده و اعتماد مصرف‌کننده را کاهش می‌دهد، رقابت در بازار مواد غذایی و آشامیدنی آسیا در سال ۲۰۱۹ تشدید خواهد شد. با این حال، ویژگی‌های جمعیتی منطقه و افزایش طبقه متوسط سبب شده است آسیا نسبت به سایر بازارها از جمله آمریکای شمالی و اروپای غربی طی سه سال آینده از ظرفیت رشد بالاتری برخوردار باشد.

مروری کلی بر صنعت

- ارزش کل بخش صنعت: ۶۰۰۰ میلیارد دلار
- سودآوری شرکتها: متوسط؛ ریسک انحلال: بالا، ریسک بین‌المللی‌سازی: متوسط، ریسک سرمایه بر بودن: متوسط
- تاثیر پدیده‌های جوی بر برداشت محصول و قیمتها
- افزایش تعرفه‌های مواد غذایی به سبب تنش‌های تجاری بین ایالات متحده و چین

نقاط قوت

- چشم انداز مطلوب در میان مدت به پشتوانه رشد جمعیت جهان
- رونق تقاضا با توجه به افزایش طبقه متوسط جدید
- قوی بودن ساختار مالی شرکت‌های مواد غذایی به لحاظ متوسط جهانی
- تقاضای چشمگیر از سوی کشورهای نوظهور بویژه چین و هند

- رشد بازار ارگانیک در اقتصادهای پیشرفته

نقاط ضعف

- آسیب مواد غذایی پایین دستی از قیمت‌های بسیار پایین
- تاثیر شدید تغییرات آب و هوایی بر این بخش
- حاشیه سود ضعیف فرآوری مواد غذایی پایین دستی
- وابستگی زیاد فرآوری مواد غذایی به بازار اصلی خود (مانند خرده فروشی)
- مختل شدن برداشت محصول بدلیل خشکسالی و سیل
- ابهام قابل ملاحظه به دلیل جنگ تجاری کنونی

زیربخش‌ها

- **کشاورزی:** روند به رشد ورشکستگی کشاورزان بدلیل قیمت‌های بسیار پایین محصول در سطح جهان
- **فرآوری مواد غذایی:** لزوم تطبیق با مقررات سختگیرانه در زمینه امنیت مواد غذایی

ارزیابی ریسک

بین سپتامبر ۲۰۱۷ و سپتامبر ۲۰۱۸ شاخص قیمت مواد غذایی سازمان خواربار و کشاورزی سازمان ملل متحد (فائو) تا حدود ۶ درصد کاهش یافت. این کاهش عمدتاً نشان دهنده افت شاخصهای قیمت روغن نباتی و شکر به ترتیب به میزان ۲۱ درصد و ۲۰ درصد در بازه زمانی فوق است که علت عمده آن، تولید زیاد شکر و اعمال تعرفه توسط چین بر واردات سویا از ایالات متحده بوده است. شاخص قیمت غلات تنها موردی است که با افزایش مواجه شد و تا ۹ درصد افزایش یافت که دلیل آن، کاهش بارش‌ها (و در نتیجه کاهش تولید) در استرالیا و کانادا، به عنوان بازیگران عمده جهانی بوده که ۲۲٪ از صادرات گندم در سال ۲۰۱۷ را در اختیار داشته‌اند.

باید به خاطر داشت قیمت پایه سویا که در شاخص فائو استفاده می‌شود، قیمت سویای ایالات متحده است که به دلیل ادامه جنگ تجاری بین این کشور و چین، پیوسته در حال کاهش است. بنابراین، قیمت سویای ایالت متحده روندی مخالف با قیمت سویای برزیل دارد. زیرا قیمت سویای برزیل به دلیل افزایش تقاضای چین، با توجه به تنش این کشور با ایالات متحده، سیری صعودی دارد.

انتظار می‌رود بخش صنایع غذایی کشاورزی، تحت تاثیر رشد ضعیف اقتصادهای پیشرفته بویژه اروپا قرار گیرد و با توجه به وضع مالیات ۲۵ درصدی توسط چین بر واردات سویای آمریکا که در اقدامی تلافی جویانه در برابر اقدامات ایالات متحده صورت گرفته است، احتمالاً سبب خواهد شد تا صنایع غذایی کشاورزی ایالات متحده، از این جنگ تجاری، آسیب ببیند. همچنین از آنجا که سویا به عنوان خوراک دام استفاده می‌شود، جنگ تجاری می‌تواند به طور مستقیم بر روی بازیگران بازار تاثیر بگذارد.

با توجه به این که سهم زمین‌های زراعی که برای کشاورزی ارگانیک استفاده می‌شود از ۰/۳ درصد در سال ۲۰۰۰ به ۱/۲ درصد در سال ۲۰۱۶ افزایش یافته است، بازار مواد غذایی ارگانیک به ویژه در اقتصادهای پیشرفته، شاهد رشد قابل ملاحظه‌ای است و انتظار می‌رود این روند در سال‌های آینده ادامه یابد.

در سال ۲۰۱۹، شرکت‌های مواد غذایی بسته بندی شده در بخش پایین دستی باید با تقاضای ضعیف مصرف کننده، قدرت قیمت‌گذاری محدود و تورم هزینه‌های لجستیکی به منظور بهینه سازی سبد پرتفوی، خصوصاً در آمریکای شمالی، مقابله نمایند. از آنجا که شرکت‌های مذکور، مصمم هستند هزینه خدمات مربوط به تحویل کالا را در موعد مقرر پرداخت نمایند با هزینه کرایه حمل و نقل قابل توجهی مواجه هستند. این در حالی است که شرکت‌های مواد غذایی بسته بندی شده در منطقه آسیا در برابر شرکت‌های کوچک مواد غذایی که تلاش می‌کنند سهم بازار را از طریق افزایش تخفیف‌ها از دست آنها خارج نمایند، مقاومت می‌کنند.

ارزیابی ریسک صنعت مواد غذایی کشاورزی در مناطق مختلف جهان

منطقه	آمریکای لاتین	آمریکای شمالی	اروپای مرکزی و شرقی	اروپای غربی	آسیا	خاورمیانه و ترکیه
ریسک ☆	بالا	بالا	متوسط	متوسط	متوسط	متوسط

☆ درجات مختلف ریسک شامل چهار درجه کم، متوسط، بالا و بسیار بالا می‌باشد.

تقاضا

پیش بینی می‌شود رشد اقتصاد جهانی در تمام بخش‌ها در سال ۲۰۱۹ اندکی کاهش یابد (۳٪) با توجه به گزارش کوفاس). همچنین انتظار می‌رود رشد فعالیتها در کشورهای نوظهور آسیایی، در سال ۲۰۱۹ کاهش یافته و از ۶ درصد در سال ۲۰۱۸ به ۵/۷ درصد برسد. تعرفه‌های تعیین شده از طرف چین بر روی واردات سویا از ایالات متحده احتمالاً تقاضای خارجی چین برای سویا را در سال ۲۰۱۹-۲۰۱۸ تا ۱۱ درصد کاهش می‌دهد. در سال ۲۰۱۷ چین ۶۲ درصد از واردات خود را از صادرات ایالات متحده تامین کرده است اما این کشور می‌تواند در سال ۲۰۱۹ عمده سویای خود را از برزیل و آرژانتین وارد کند. این در حالی است که واردات سویا از ایالات متحده در سپتامبر سال ۲۰۱۸ در مقایسه با سال قبل ۹۵ درصد کاهش یافت.

با وجود رکود جزئی مورد انتظار در سال ۲۰۱۹، رشد قوی در آمریکای شمالی (رشد ۲/۸٪ و ۲/۱٪ برای ایالات متحده و رشد ۲/۱٪ و ۲٪ برای کانادا به ترتیب در سال ۲۰۱۸ و ۲۰۱۹) تقاضای منطقه-ای را در بخش مذکور افزایش خواهد داد. با این حال، انتظار می‌رود مواد غذایی کشاورزی ایالات متحده، تحت تاثیر اثرات نامطلوب جنگ تجاری با چین قرار گیرد؛ به عبارت دیگر تولیدات کشاورزی ایالات متحده، در معرض اقدامات تلافی جویانه چین قرار دارند. در حال حاضر چین،

نیازهای خود را منحصراً از برزیل و آرژانتین تهیه می‌کند و در نتیجه، ایالات متحده برای جبران فروش خود به دنبال یافتن خریداران جدید می‌باشد. گرچه اروپا موافقت نموده تا سویای مورد نیاز خود را عمدتاً از ایالات متحده تامین نماید، اما این امر نمی‌تواند کاهش تقاضای چین از تولیدکنندگان آمریکایی را جبران کند.

با توجه به چشم‌انداز رشد ضعیف سال ۲۰۱۸ و ۲۰۱۹ انتظار می‌رود تقاضای مواد غذایی کشاورزی در اروپای غربی با کاهش مواجه شده؛ اما در اروپای شرقی، تقاضای خارجی، به ویژه برای گوشت، با افزایش مواجه می‌گردد. در آمریکای لاتین، کاهش شدید ارزش پزوی آرژانتین در سال ۲۰۱۸ و افزایش صادرات سویا به چین، رقم صادرات محصولات کشاورزی آرژانتین را افزایش خواهد داد، اما چشم‌انداز رشد ضعیف برای سال ۲۰۱۸ و ۲۰۱۹ احتمالاً بر بخش کشاورزی، تاثیر منفی خواهد گذاشت. افزایش تقاضای چین برای سویای برزیل، اگر چه به سود تولید کنندگان است، اما از جهت دیگر، برای مصرف کنندگان داخلی یک چالش به شمار می‌آید، زیرا بدلیل افزایش قیمت‌ها در ارتباط با افزایش تقاضای سویا، مصرف کنندگان بومی و همچنین دامداران، آسیب خواهند دید.

عرضه

با توجه به شرایط نامساعد آب و هوایی و پدیده ال نینو (که در پایان سال ۲۰۱۸ آغاز شد) انتظار می‌رود در سال ۲۰۱۷ تا ۲۰۱۹ تولید جهانی غلات در مقایسه با سال ۲۰۱۷-۲۰۱۶ کاهش یابد و عمدتاً کشورهای آمریکای لاتین مانند پرو، برزیل و آرژانتین و همین طور اقیانوسیه از این شرایط آسیب ببینند. وزارت کشاورزی ایالات متحده پیش بینی می‌کند تولید طیور و گوشت گاو در سال ۲۰۱۸ به ترتیب ۴٪ و ۳٪ نسبت به سال ۲۰۱۷ و در سال ۲۰۱۹ به ترتیب ۲٪ و ۱٪ در مقایسه با سال ۲۰۱۸ افزایش یابد.

در ایالات متحده، رشد تولید مواد غذایی در سه ماهه دوم سال ۲۰۱۸ در مقایسه با سه ماهه نخست کاهش یافت. تولیدکنندگان سویا، که در حال حاضر با تعرفه‌های وضع شده از طرف چین مواجه هستند، با توجه به کاهش بارندگی و وقوع طوفان در ابتدای سال زراعی ۲۰۱۹-۲۰۱۸ با افت کیفیت تولید مواجه شده‌اند. در اروپا، به دلیل اعمال سیاستهای تحریمی روسیه بر واردات مواد غذایی از ایالات متحده و اتحادیه اروپا بخش مذکور تضعیف شده است.

در آمریکای لاتین، خشکسالی در کشور آرژانتین، بخش مواد غذایی را تحت تاثیر قرار داده است. در این رابطه تولید سویا در سال ۲۰۱۸-۲۰۱۷ میلادی ۳۱ درصد کمتر از فصل قبل بود. این در حالی است که تولید سویا ممکن است تحت تاثیر پدیده ال نینو که منجر به بارش های بیش از حد طبیعی در آرژانتین گردیده، قرار گیرد. در عین حال برداشت محصول سویا در سال ۲۰۱۸-۲۰۱۷ در مقایسه با سال ۲۰۱۷-۲۰۱۶ در حدود ۵٪ بالاتر بود و تولیدکنندگان از بالا رفتن قیمت‌ها در اثر افزایش تقاضا منتفع گردیدند.

انتظار می‌رود با توجه به تداوم جنگ تجاری بین چین و ایالات متحده و در نتیجه افزایش مداوم

تقاضا از طرف چین، قیمت سویا در بازار برزیل همچنان افزایش یابد.